

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA ARKUSZA I

Temat 1. **Wizerunek kraju lat dziecińczych w „Panu Tadeuszu”.**

Interpretując podane fragmenty, rozważ związek doświadczeń emigracyjnych z obrazem utraconej ojczyzny. Wnioski z analizy odnieś do całej epopei.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 30 punktów)

Punktacja: 0 lub 2

Analiza i interpretacja fragmentu**Sytuacja wypowiedziana się:**

1. Umieszczenie sceny (Epilog – komentarz autorski). 2
2. *Szara godzina, kilku przyjaciół*; odcięcie od *hałasów Europy* oraz niechęci państw europejskich (w *świecie nieproszeni goście*). 2
3. Po klęsce powstania – *Matka Polska* [...] *świeżo w grobie złożona*. 2
4. Przywołanie kontekstu historyczno-politycznego 2

Znaczące opozycje w konstrukcji i wartościowaniu czasoprzestrzeni:

5. Teraźniejszość – przeszłość (*strefy ulewy i grzmotu – cień i pogoda*) 2
6. Europa – „kraj lat dziecińczych”, miarą wartości staje się swojskość 2

Obraz „kraj lat dziecińczych”:

7. Idylliczność przestrzeni (topos raj, łąki pełnej kwiatów), epitety wartościujące (*święty i czysty..., nie zaburzony...*). *punkty przyznajemy już za wymienienie jednego elementu* 2
8. Poetyckość opisu, analiza języka opisu 2
9. Układ przestrzeni, podkreślający osobisty związek człowieka z miejscem: dom (centrum), zagroda, domy sąsiadów – przestrzeń zewnętrzna. 2
10. Relacje międzyludzkie dużo bliższe i cieplejsze niż w Europie; mieszkańcy to rodzina i najbliżsi, *przyjaciele pewni, życzliwi i pomocni*. 2
11. Idealizacja porządku społecznego i kulturowego (harmonijne współistnienie panów i chłopów, księgi „pod strzechą”, pisarze tworzący „dla ludu”). 2

Wnioski:

12. Obraz wyidealizowany, mityzacja przestrzeni dzieciństwa. 2
13. Chęć ucieczki od nieprzyjaznej współczesności. 2

Związek fragmentu z ideą utworu

14. Ojczyzna jako sacrum (*Inwokacja*). 2
15. Przestrzeń Litwy jako wartość (np. opisy przyrody, dworku w Soplicowie, zaścianka). 2
16. Apologia obyczajowości szlacheckiej (np. sądy ziemskie, zajazdy, uczyty, gościnność; porządek patriarchalny – Dobrzyńscy, dom sędziego). 2
17. Opis mentalności sarmackiej pozbawiony akcentów krytycznych – charakterystyczne typy (Klucznik, Wojski, Woźny, Jacek Soplica, Horeszko). 2
18. Soplicowo jako „centrum polszczyzny” (np. świadectwa polskości i patriotyzmu: portrety, kurant wygrywający *Dąbrowskiego Mazurek*; pamięć wydarzeń historycznych – koncert Jankiela). 2
19. Tradycja jako ostoja polskości i ładu moralnego. 2
20. Harmonijne współzycie wszystkich warstw społecznych (zaręczyny Tadeusza i Zosi). 2
21. Przeciwwstawienie swoi – szlachta: obcy – Rosjanie, 2
22. Wartościowanie bohaterów przez pryzmat polskości (np. Telimena, Hrabia – negacja kosmopolityzmu). 2

Wniosek:

23. Utracona ojczyzna jako największa wartość emigranta. 2
24. „Kraj lat dziecińczych” jako substytut ojczyzny, idealizacja świata; terapeutyczna rola powrotu do ojczyzny zapamiętanej z przeszłości. 2
25. Wielkość dzieła Mickiewicza – *Pan Tadeusz* – „biblia polskości”, [ewent. konteksty] 2

II. KOMPOZYCJA (5 punktów)

- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

III. STYL (5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

IV. JĘZYK (26 punktów)

- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne, 26
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 20
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 14
- wypowiedź komunikatywna, mimo że schematyczna składnia, stosunkowo nieliczne błędy fleksyjne, leksykalne i frazeologiczne oraz błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 8
- schematyczna składnia; liczne błędy składniowe, fleksyjne, leksykalne i frazeologiczne oraz ortograficzne i interpunkcyjne (przy zachowaniu komunikatywności wypowiedzi) 2

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (4 punkty) 4

Uwaga: za spełnienie poszczególnych kryteriów przyznaje się wskazaną przy nich liczbę punktów; nie przyznaje się punktów cząstkowych.

Temat 2. **Cezarego Baryki zmagania z polskością i Polską.** Interpretując fragment *Przedwiośnia*, zwróć uwagę na rozterki bohatera związane z określeniem własnej tożsamości. Wnioski z analizy odnieś do refleksji wyniesionych z lektury całej powieści.

I ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 30 punktów)

Punktacja: 0 lub 2

Odczytanie fragmentu

Bohater wobec konieczności dokonania wyboru

1. Umieszczenie sceny w powieści, określenie sytuacji bohatera (jego doświadczeń). 2
2. Bohater w sytuacji zmuszającej do podjęcia życiowych decyzji. 2
3. Wewnętrzne rozdarcie Cezarego (pragnienie uczestniczenia w dziejowych przemianach [*dołożyć ramienia...*] – zobowiązania wobec ojca i miłość do niego [*jakże syn miał go opuścić*]). 2
4. Dostrzeganie zła, chęć burzenia starego i budowy nowego świata. 2
5. Fascynacja zewnętrznymi przejawami rewolucji (teżyzna marynarzy, logika mówców). 2
6. Pragnienie (możliwość) zostania „Barynczyszką”, radzieckim „bezpieństwowcem” [*byłby tam..., byłby skończył... i stanął między ludźmi tworzącymi*]. 2
7. Poczucie moralnego nakazu wspierania ojca. 2
8. Kontrast między odległą, *mityczną* Polską, a bliskim krajem *rozumnych i silnych*. 2
9. Synowskie uznanie praw ojca do wydawania nakazów i zakazów. 2
10. Negowanie przez ojca przewrotu, odkrywanie ciemnych stron funkcjonowania aparatu rewolucji. 2
11. Argumentacja ojca poświadczona czynami [*światło z ran*] i jego własnym doświadczeniem. 2

Wnioski

12. Ojczyzna, synonim „starego”, ideał „obcy duszy”. 2
13. Siła ojcowskiej miłości jako przeciwwaga rewolucji (decyzja powrotu podjęta wbrew własnym przekonaniom – do ojczyzny szedł *na postronku swojej do ojca miłości*). 2

Odczytanie całości

14. Pamięć szczęśliwej przeszłości (*Rodowód*), nieświadomy wpływ dzieciństwa (rodziców i sposobu wychowania) na decyzje bohatera. 2
15. Szklane domy jako przeciwieństwo krwawej rewolucji. 2
16. Trudna konfrontacja mitów z rzeczywistością (granica, Nawłóć, Warszawa). 2
17. Spontaniczny udział w wojnie, początek utożsamiania się z Polską. 2
18. Ambiwalentny stosunek do tradycji szlacheckiej. 2
19. Między Lułkiem a Gajowcem – nicowanie racji obu stron. 2
20. Pochód jako protest przeciw bolączkom odrodzonego państwa, ale i przejaw odpowiedzialności. 2

Wnioski

21. Kontekst historyczno-polityczny. 2
21. Bohater dynamiczny, jego osobowość rozwija się w toku powieści. 2
23. Powieść jako przykład trudnej drogi bohatera do akceptacji swego pochodzenia i dziedzictwa. 2

II. KOMPOZYCJA (5 punktów)

- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

III. STYL (5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

IV. JĘZYK (26 punktów)

- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne, 26
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 20
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 14
- wypowiedź komunikatywna, mimo że schematyczna składnia, stosunkowo nieliczne błędy fleksyjne, leksykalne i frazeologiczne oraz błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 8
- schematyczna składnia; liczne błędy składniowe, fleksyjne, leksykalne i frazeologiczne oraz ortograficzne i interpunkcyjne (przy zachowaniu komunikatywności wypowiedzi) 2

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (4 punkty) 4

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA ARKUSZA II

Zadanie sprawdzające rozumienie tekstu: Andrzeja Szczeklika *Medycyna w poszukiwaniu nieśmiertelności. Elixir życia*.

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać różną formę językowo – stylistyczną, ale ich sens musi wynikać z tekstu (być synonimiczny wobec modelu). Oceniając pracę ucznia, należy stosować punktację zawartą w modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Odpowiedzi	Maks. liczba pkt.	Punkty częściowe
1.	Kamień filozoficzny to tajemnicza metoda lub substancja (np. cudowne rośliny, zioła) poszukiwana od wieków, zdolna przełamywać prawa natury, np. zamieniać metal w złoto, przedłużać życie, zapewniać nieśmiertelność.	2	0
2.	Wyjaśnienie mechanizmu dziedziczenia poprzez odkrycie DNA – swoistego kodu zapisanego w jądrze komórki, decydującego o kształcie organizmu i jego funkcjach.	2	1 (za niepełną definicję)
3.	<ul style="list-style-type: none"> • Kamień, na którym umieszczono obok siebie dwa teksty: tekst znany (grecki) pozwolił odczytać tekst nieznan (hieroglify egipskie). • Zapis DNA muszki owocowej może pomóc w odczytaniu ludzkiego DNA. • W medycynie DNA muszki pełni funkcję „kamienia Rosetty”. 	3	1, 2
4.	C	1	0
5.	Uświadomiło, że na podstawie jednej komórki można odtworzyć cały organizm; ten sam mechanizm klonowania dotyczy człowieka.	1	0
6.	<ul style="list-style-type: none"> • wczoraj: sekcja, autopsja, biochemia, • dzisiaj: geny / DNA, • w przyszłości: konieczność połączenia różnych dziedzin nauki (biologii, fizyki, matematyki, medycyny), 	3	1, 2
7.	C	1	0
8.	A	1	0
9.	D	1	0
10.	<ul style="list-style-type: none"> • być zaprzątniętym jakąś myślą, powracać do jakiejś myśli, • postąpić w sposób zdecydowany, podjąć decyzję bez względu na konsekwencje, • system znaków złożonych z cyfr, • pracować /działać/ w nienaturalnym pośpiechu. 	2	1
11.	Autor wprowadził słownictwo potoczne, aby: <ul style="list-style-type: none"> • wzmocnić obrazowość tekstu, • przybliżyć trudne treści, • uatrakcyjnić wywód myślowy, • zainteresować większą liczbę odbiorców 	2 (za 3 funkcje)	1 (za 2)

12.	Tematy 3 części kompozycyjnych, na przykład jedno z określić: <ul style="list-style-type: none"> • mit, marzenia o nieśmiertelności, narodziny medycyny (akapity 1-2) • badania genetyczne, DNA, osiągnięcia naukowe, postępy w medycynie (akapity 4-9) • relacja pacjent – lekarz, powołanie lekarza (akapit 11)	3	1, 2
13.	Naukowe: czynniki wzrostowe, geny aktywne, jądro komórki, mechanizm dziedziczenia, organizm jednokomórkowy, zapłodniona komórka, zator płuc Potoczne: dyskretne różnice, oczyszczać ciało, pomysł zgoła szalony, przepędzanie choroby, przywiązywać wagę, sznury paciorków, wieczna młodość, żywy twór	2	1 (jeden punkt za wskazanie dwóch sformułowań z obydwu grup)
14.	Współcześnie, zdaniem autora, można by poszukiwać eliksiru życia w realizowaniu się powołania lekarza, jego relacji z pacjentem.	2	1 (za niepełną odpowiedź)
15.	Uznać odpowiedź dwuzdaniową, w której uczeń logicznie wartościuje i argumentuje.	2	1pkt (za ocenę) 1 pkt (za uzasadnienie)
16.	Możliwa interpretacja, np.: <ul style="list-style-type: none"> • Asklepios jako archetyp człowieka poszukującego nieśmiertelności. • Wskazanie na trwałość odwiecznego, ludzkiego marzenia. • Choroby zawsze trapiły ludzi, ale oni nigdy nie zaniechali walki z tymi chorobami.	2	0